

SIVILOMBUDET

**PANELDISKUSSION: FÆNGSLER UDEN STRAFCELLE –
FORDELE OG UDFORDRINGER I NORGE OG SVERIGE?**

Avdelingssjef Helga Fastrup Ervik

Forebygging av tortur og umenneskelig behandling

1. september 2021

Christiansborg, København

Disiplinærtiltak i fengslene i Norge

Isolasjon er ikke et disiplinærtiltak

Straffegjennomføringsloven § 40 om disiplinærtiltak:

- Skriftlig irettesettelse
- Tap av dagpenger for en periode
- Tap av begunstigelse (tv, data på egen celle, tillitsjobb i eller utenfor fengselet)
- Utelukkelse fra fritidsfellesskap for en periode
- Tap av adgang til permisjon inntil fire måneder

Isolasjon er sterkt skadelig

Våre funn i norske fengsler bekrefter at:

- Isolasjon et av de mest skadelige tiltak kriminalomsorgen kan iverksette
  - Skadepotensialet øker etter hvor inngripende og hvor lenge
  - Kan oppstå meget raskt
  - Ikke mulig sikkert å forutse hvem som er mest sårbare for skade
- Isolasjon forårsaker og forsterker psykiske lidelser
- Isolasjon øker konfliktnivået, skaper sinne, frustrasjon og tilbaketrekning/apati

Isolasjon er uegnet til å skape positiv endring

- Isolasjon er ikke egnet til å skape positive endringer
- Isolasjon som straff begrenser betjentenes virkemidler og motvirker godt relasjonsarbeid
- Isolasjon som straff hindrer dynamisk sikkerhet
- Isolasjon som straff kan vendes mot betjentene ved å skape makt og prestisje for enkelte innsatte
- Isolasjon motvirker rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet

Isolasjon – internasjonal rettsutvikling

Menneskerettighetene krever at

- tvangstiltak må være forholdsmessig og nødvendig for å oppnå formålet
- isolasjon skal kun brukes i ekstraordinære tilfeller, som en siste utvei

Bruk av isolasjon som disiplinærtiltak:

- har potensiale for å skade
- er uegnet for å oppnå formålet

= uforholdsmessig og unødvendig

UN Mandela rule no. 45:

«Solitary confinement shall be used only in exceptional cases as a last resort (...)»

Den europeiske menneskerettsdomstol:

“Solitary confinement is one of the most serious measures which can be imposed within a prison”

ECHR in Babar Ahmad and others versus UK, 2012)

Sivilombudets særskilte melding til Stortinget om isolasjon

Stortingets Sivilombud gjennomførte i 2014-2019 besøk til 20 fengsler med høy sikkerhet

Vi fant at isolasjon skaper store skadevirkninger

Sivilombudets særskilte melding fremlagt for Stortinget juni 2019

- Kontroll- og konstitusjonskomiteen, Innst. 172 S (2019-2020):

«...det er **betydelig risiko for at isolerte blir utsatt for umenneskelig og nedverdiggende behandling. (..)**»

